

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

LAUSUNTO

15.3.2016

Dnro 0227 /2016

Viite: Lausuntopyyntönnö 15.1.2016 Dnro YM1/500/2016

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAIDEN MAISEMA-ALUEIDEN PÄIVITYSINVENTOINTI

Suomessa on 156 valtioneuvoston periaatepäätöksellä vuonna 1995 vahvistettua valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Nämä alueet on nyt inventoitu uudelleen ja samalla on arvioitu uusia alueita. Inventoinnin tuloksena on koottu päivitetty ehdotus valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Uusi ehdotus sisältää 183 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Mukana on 30 uutta aluetta. Huomattava osa uusista alueista sijaitsee Ylä-Lapissa, jonka maisemien inventoinnissa on otettu ensimmäistä kertaa laajamittaisesti huomioon saamelainen esihistoria ja saamelaiset elinkeinomaisemat.

Maisema-alueet ovat vakiintuneet 20 vuoden kuluessa osaksi suomalaista alueidenkäytön suunnittelua sekä kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeiksi identiteettitekijöiksi. Ne on sisällytetty maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL, 132/1999) mainittuihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT), jotka valtion viranomaisten tulee MRL:n 24 §:n 1 momentin mukaisesti ottaa huomioon toiminnassaan ja joiden toteuttamista viranomaisten tulee edistää. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat siten yksi alueidenkäytön suunnittelun lähtökohdista, ja ne on muun muassa osoitettava maakuntakaavoituksessa. Maisema-alueiden tavoitteena on myös ylläpitää ja edistää suomalaisen maaseudun elinvoimaisuutta, sillä laadukas ja kulttuurihistorialtaan arvokas maisema voi perustua vain paikallisesti toimiviin alkutuotannon elinkeinoihin.

Maisema-alueet ja poronhoito

Ehdotuksen valtakunnallisten maisema-alueiden joukossa on useita poronhoitoon perustuvia maisema-alueita. Poronhoito ja muut luontaiselinkeinot ovat vaikuttaneet etenkin maiseman kulttuuripiirteisiin. Alueilla on historiallisia kerroksia, kuten vanhoja asuinsijoja, kodanpohjia, risu- ja kivikaarteita ja pyyntikuoppia, edelleenkin tärkeitä kulttuurin kulmakiviä, kuten pyhiä paikkoja sekä nykypäivänä aktiivisessa poronhoitokäytössä olevia rakenteita, kuten erotusaitoja ja kämppiä. Suuri osa ehdotuksen poronhoitoon perustuvista maisema-alueista on uusia, kuten Salvasjärven ja Raittijärven saamelaiskylät, Peurakairan, Iijärven ja Tsiuttajoen, Ailikastunturin sekä Paistunturien luontaiselinkeinomaisemat ja Saaritunturien poronhoitomaisemat. Maisema-alueissa on myös aiemmin mukana olevia poronhoidon maisemia, kuten Kuoskun kylä Savukoskella, joka on alueelle tyypillinen porokylä, missä maisemaa pitää osaltaan avoimena peltujen viljeleminen poroille lisäravinnoksi. Kaiken kaikkiaan ehdotuksessa mukana olevat poronhoidon maisemat todellakin ovat arvokkaita ja edustavia ja myös luontoarvoiltaan rikkaita. Niiden mukana olo valtakunnallisten maisema-alueiden joukossa on erittäin perusteltua ja tarpeellista.

Uusista maisema-alueista valtaosa on jo jonkin asteisen suojelun piirissä, mutta maisema-alueet osaltaan suojaavat myös alueensa poronhoidon harjoittamisen edellytyksiä, mikä myös on VATien mukaista. Taustamuistion mukaan ”Maiseman arvojen säilyminen edellyttää, että rakentaminen tai muut toimenpiteet sovitetaan maisemaan kestävästi. On oleellista, että maisema-alueilla tapahtuva muutos ei ole ristiriidassa inventoinnissa tunnistettujen maisema-arvojen kanssa.” Edelleen ”Velvollisuus ottaa maisema-arvot huomioon koskee kaavoituksen lisäksi maisemaa voimakkaasti muuttavia hankkeita, kuten maa-ainesten ottamista, teiden rakentamista ja rakennusten purkamista. ”Tuulivoimarakentamisen suunnittelun periaatteiden mukaan tuulivoimarakentamiselle soveltumattomia alueita ovat muun muassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.” Kuitenkaan muistion mukaan maisema-alueiden tavoitteena ei ole estää maaseutuelinkeinojen ja maiseman kehitystä eikä vaikeuttaa nykyisten maatalouselinkeinojen harjoittamista. Maisema-alueiden avulla pyritään pikemminkin ohjaamaan ja tukemaan alueiden kehittämistä niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä.

Uudet valtakunnalliset maisema-alueet eivät estä poronhoidon harjoittamista ja elinkeinon kehittämistä alueilla. Elinvoimainen poronhoidon harjoittaminen päinvastoin osaltaan ylläpitää maisema-alueiden säilymistä. Toisaalta maisema-alueet osaltaan suojaavat poronhoitoa ja todennäköisesti myös ylläpitävät sen tärkeyttä ja arvostusta. Paliskuntain yhdistys näkee ehdotuksen valtakunnallisista maisema-alueista hyvin perusteltuna ja tärkeänä.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao